

Oikariselta uusi kirja

Michiganilaisen Peter Oikarisen kirja "Armour: A Lake Superior Fisherman" esiteltiin Canadian Sanomissa pari vuotta sitten. Kirja kertoo amerikansuomalaisen poikamiehen Armas Särkelän elämästä kalastajana Superior-järven amerikanpuoleisella rannikolla.

Oikariselta on nyt ilmestynyt toinenkin Superiorin kalastajia koskeva, kiinnostavaa historiaa tallentava kirja nimeltä "Island Folk. The People of Isle Royale". Tarkemmin sanottuna kyseessä on uudistettu versio Oikarisen kirjasta, jonka alunperin julkaisi Isle Royale-saaren luonnonhistoria yhdistys vuonna 1979. Uusi versio on osa

Minnesotan yliopiston julkaisemaa sarjaa, jonka tarkoituksena on edistää Minnesotan ja koko USA:n ylä-keskilännen ymmärtämistä ja arvostamista.

Isle Royale on suuri Superior-järven saari lähellä Thunder Baytä. Se kuuluu Michiganin osavaltiolle, vaikka se todellisuudessa sijaitsee lähempänä sekä Minnesotan että myös Ontarion rantoja. Vuonna 1940 saaresta tehtiin USA:n kansallispuisto - Isle Royale National Park.

Saarella on yli sadan vuoden ajan asunut lukuisia kalastajaperheitä, useimmat varsin alkeellisissa oloissa. Lähes koskemattomasta luonnostaan nykyisin tunnettu Isle Royale oli kuitenkin aikanaan kuuluisa myös loistokkaista lomahotelleistaan. Niiden aikakausi jäi saaren historiassa tosin varsin lyhyeksi.

Luonnonkaunis saari on tarjonnut kaikenlaisille ihmisille "tavallisista" turisteista ganstereihin, miljonääreihin ja elokuvatähtiin mahdollisuuden eristäytyä hetkeksi hiljaisuuteen kaupunkielämän metelistä. Vakituiset asukkaat sen sijaan ovat olleet enimmäkseen ammattikalastajia, jotka myös parhaiten tuntevat sen historian.

Kalakantojen väheneminen ja puiston perustaminen ovat johtaneet siihen, että vuosikymmenien saatossa ammattikalastus saaren ympärillä Superiorilla on nyt loppunut lähes kokonaan. Vakituista asukkaista on enää muutama jäljellä ja vuonna 2007 vain viisi elinikäistä vuokrasopimusta ja joitakin erikoiskäyttöoikeuksia oli enää voimassa. Vain muutamia historiallisesti merkittävinä pidettyjä rakennuksia on säilytetty, mutta useimmat kalastajien talot, venevajat ja liiterit on hävitetty tai niiden annetaan vähitellen maatua olemattomiin.

Oikarinen kävi henkilökohtaisesti 1970-luvun lopulla kuvaamassa ja haastattelemassa monia iäkkäitä saarelaisia heidän kodeissaan, joko itse Isle Royaleella tai joillakin muilla pikku saarilla aivan sen tuntumassa. Osa haastatelluista asui jo mannermaalla. Useimmat eivät silti vanhanakaan lähteneet Superiorin rantoja kauemmaksi ja monet viettivät kesänsä kalastellen saarella vielä myöhäisinä eläkevuosinaan - niin vahva on Isle Royalen viehäytys henkilöille, jotka ovat sitä kutsuneet kodikseen.

Saarelta löytyy merkkejä ihmisten puuhista jopa vuosituhansien takaa. Alkuperäisväestöön kuuluvien "kaivostyöläisten" jäljiltä saarelta on löydetty yli tuhat kaivausta, joista jotkut ovat kymmenen metrin syvyisiä. Ne on määritelty jopa 4,000 vuoden ikäisiksi.

Ennen valkoihoisten tuloa Isle Royale oli Chippewaintiaanien territoriota, mutta heidän ja saaren alkuperäisten kuparinkaivajien välillä ei tiedetä olevan yhteyksiä. Eurooppalaiset alkoivat kaivostoiminnan saarella 1840-luvulla, jolloin saarella jo oli valkoihoisia kalastajia. Kalastus oli alkanut suuressa mittakaavassa vuonna 1837, jolloin American Fur Company toi saarelle 33 miestä. Tämä porukka täytti kolmessa vuodessa 11,000 sadan paunan tynnyriä suolatulla kalalla.

Monet Oikarisen haastattelemissa kalastajista tunsivat saaren historiaa jo omien isovanhempiensa ajoilta lähtien ja muistivat yksityiskohtaisesti kohokohtia elämänsä eri ajoilta, olipa kysymyksessä sitten uivan hirven selässä ratsastaminen tai kamppailu elämästä ja kuolemasta jossain Superiorin rajuisista myrskyistä. Usean muistissa oli vuoden 1936 valtava metsäpalo, joka tuhosi viidenneksen saaren metsistä.

Useimmat saarelaisista elivät melko eristettynä muusta maailmasta omassa rauhassaan, mutta yhteisiä rientoja myös järjestettiin asukkaiden keskuudessa. Saarella seikkailleita turisteja ilmestyi usein yllätysvieraina. Tekemistä oli aina riittämiin sekä kalastajilla että heidän vaimoillaankin. Haastatellut olivat selvästi tyytyväisiä elämäänsä ja ammatinvalintaansa.

Oikarisen mustavalkoiset valokuvat ovat arvokas lisä kirjalle, jossa Isle Royalen historia aukenee viidentoista kalastajan, aviopuolison tai kalastajapariskunnan omakohtaisten kertomusten muodostamana kokonaisuutena. Oikarinen antaa haastateltavien kertoa kokemuksistaan omaan henkilökohtaiseen tyyliinsä ja lisää heidän tarinoidensa lomaan kommentteja heidän tavoistaan ja elinympäristöstään, palasia saaren historiasta jne.

Suomalaisista ei Oikarisen kirjassa mainita, mutta heitäkin on saarella varmaan ollut, ainakin metsänkaatohommissa viime vuosisadan alkupuolella. Haastatelluista monet olivat norjalaista tai ruotsalaista syntyperää, mukavilta kuulostavia ihmisiä. Alueemme historiasta kiinnostuneille kirja tarjoaa mainion makupalan. **A.E.**